

“Hoàng Sa là m t qu n đ o thu c v An Nam” (Les Lettres étudiantes et curieuses-T p 3 trang 38, nhà xu t b n văn h c Panthéon, năm 1843)

B n đ khu v c Đông Nam Á do Jean Baptiste Nolin hoàn thành năm 1687.

(Ngu n: B n đ ký hi u C.C. 1144.A l u tr t i Th vi n qu c gia B Đào Nha)

Khu v c qu n đ o Hoàng Sa-Tr ng Sa đ c ghi chú là: Baixos de Chapar de Pulls Scir (t m đ ch: Bãi cát Champa là bãi đá ng m) n m trong V nh Cochin Chine (Golfe de la Cochin Chine)

Khi nh c đ n hai qu n đ o Hoàng Sa-Tr ng Sa, ng i Pháp đã nh n xét:

“Quũ n đũũ o Hoàng sa gũũ m nhũũ ng đũũ o nũũ i tiũũ ng trong biên niên sũũ hàng hũũ i qua chuyũũ n mũũ c cũũ n cũũ a tàu “l’Amphirite”, chiũũ c tàu đũũ u tiên cũũ a Pháp đũũ i thũũ i vua Louis XIV, đi tũũ Pháp qua Trung Quũũ c (1698).

Quũ n đũũ o nhũũ này có vũũ tríũũ khoũũ ng vĩ đũũ giũũ a Huũũ và Đà nũũ ng, chia làm hai nhóm: nhóm Croissant (Trũũng Khuyũũ t), ũũ gũũ n bán đũũ o Đông Dũũũ ng nhũũ t, và nhóm l’Amphitrite (An Vĩnh), xa vũũ phía Đông. Vũũ tríũũ đũũ a lý cũũ a quũũ n đũũ o không ra ngoài phũũ m vi lãnũũ thũũ cũũ a vua An Nam, Gia Long, đã đũũ t chũũ quyũũ n tũũ năm 1806.

Nhũũm Trũũũ ng Sa, đũũũ c biũũ t đũũũ i tên nhũũm đũũ o Tempête (Bũũũ Tũũũ) nũũ m ũũ vũũ tríũũ mà phũũ n lũũ n thuũũ c Đông Dũũũ ng, cùng vĩ đũũ cũũ a quũũ n đũũ o Côn lũũn. Mũũ t nhũũm khoũũ ng 14 đũũ o, Trũũũ ng Sa trũũ i rũũ ng ũũ phía đũũng nam cũũ a Paradang, phía nam cũũ a Hoàng Sa, 594 đũũ m vũũ phía Nam đũũ o Hũũ i Nam. Các đũũ o này có nhiũũ u đũũ o san hô, là nũũ i trúũũ n cũũ a vũũ sũũ chim biũũ n; là mũũ t vũũ tríũũ tuyũũ t vũũ i cho thũũ y phi cũũ trong vùng Đông nam Á, nũũ m giũũ a khoũũ ng cách giũũ a bán đũũ o Đông Dũũũ ng và Bornéũũ”.(1)

Cho đũũ n trũũũ c năm 1909, thũũ giũũ i đã chũũ ng kiũũ n mũũ t sũũ kiũũ n chũũ a tũũ ng có tiũũ n lũũ : quân đũũ i cũũ a mũũ t nũũũ c da vàng đánh thũũ ng quân đũũ i cũũ a mũũ t nũũũ c da trũũ ng. Đũũ là cuũũ c chiũũ n tranh Nga-Nhũũ t (1904-1905).

Đũũ là mũũ t thũũ ng lũũ i đũũ u tiên cũũ a mũũ t nũũũ c châu Á trũũũ c mũũ t cũũũ ng quũũ c châu Âu trong thũũ i kũũ hiũũ n đũũ i. Uy thũũ cũũ a Nhũũ t Bũũ n tũũng lên nhanh chóng và bũũ t đũũ u đũũũ c coi là mũũ t cũũũ ng quũũ c đũũ u thũũ kũũ XX. Chũũ nghĩa Đũũ i Đông Á đũũng trên đũũ thũũ ng tiũũ n.

Trũũũ c đũũ, trong cuũũ c chiũũ n tranh Trung-Nhũũ t (1894-1895) và chiến thũũng cũũng đũũ ng vũũ phía Nhũũ t Bũũ n nên đã làm cho giũũ i lãnũũ đũũ o Trung Quũũ c lúc bũũ y giũũ thũũ c tũũ nh, hũũ bũũ t đũũ u coi trũũ ng đũũ i dũũũ ng và chiũũ n lũũũ c hũũũ ng ra đũũ i dũũũ ng cũũng bũũ t đũũ u tũũ đũũ. Và phũũũ ng Nam vũũ n là hũũũ ng bành trũũũ ng truyũũ n thũũ ng cũũ a các nhũũ nũũũ c phũũũ ng Bũũ c.

